

Рецензия на дисертацията на Игор Стоян Коцич *“Философски анализ на антропологичните и космологични идеи на митрополит Йоан Зизиулас”* за придобиване на образователната и научна степен “доктор по философия”-

Рецензент: Проф. доктор на философските и доктор на политологичните науки **Петко Димитров Ганчев** – МВБУ – София/Ботевград

Първото впечатление при запознаване с дисертацията на Игор Стоян Коцич – преподавател в Университета в г. Ниш- Р. Сърбия и докторант на самостоятелна подготовка е, че неговият философски анализ на антропологичните и космологични идеи на митрополит Йоан Зизиулас е опрян на огромен масив философска литература на латиница и кирилица, посветена на този предмет.

Второто, това е високия философски стил на анализа в контекста както на историческата еволюция на идеите на ортодоксията/ православие то по тези проблемни области, така и актуалността им днес.

Трето, Пергамският митрополит Йоан Зизиулас е почти неизвестен в БЪЛГАРИЯ, но предлаганата дисертация е един безспорен принос философско-религиозните идеи на този дълбок и авторитетен сред изследователите на православие то автор да станат достойние на по-широк кръг от български учени. Заслугата за това несъмнено принадлежи и на авторитета на Секцията “Религия, вявания, светоглед” изследваща философски, социологически и психологически проблеми на религията към ИИОЗ при БАН с ръководител проф. дфн Стефан Пенев, към която дисертантът се обръща за защита.

Дисертантът коректно е посочил приносните моменти в своя труд, който несъмнено ще обогати литературата по философски проблеми повдигани и интерпретирани от съвременните авторитети на православието.

Като проследява разреденото във времето творческо дело на митрополит Йоан Зизиулас дисертантът разглежда неговите възгледи за отношенията между теологията и философията през средните векове и днес и в по-голяма степен е склонен да подкрепя неговите възгледи, че няма рязка разграничителна линия за доминация на едната от тези две системи на знанието за Бога или неговото интерпретиране в светлината на светската наука.

Игор Ст. Коцич определено смята, че междуцърковния диалог през вековете и днес е фокусиран именно върху проблемните области на Еклисията, Антропологията и Космологията анализирани в духа на Евхаристията. Именно интерпретирането на всяка от тези три области и акцентирание на едни или други моменти поражда и диалога между църквите.

Следващата структура на дисертацията е посветена на анализа на всяка от тези проблемни области и тяхното решение на първо място от митрополит Йоан Зизиулас, така и актуалните им интерпретации от съвременните изследователи на тези проблеми.

Много високо трябва да бъде оценен анализа на Игор Коцич за институционалността на църквата, за нейната СЪБОРНОСТ, за ролята на ЕНОРИЯТА, вярващия народ, който постига своята свобода в своята заедност, което е коренно противоположно на възгледите на Римокатолицистките философи за несъвместимостта на лична, индивидуална свобода и заедност, колективност, което всъщност е и момент от политическата философия на западните общества, изповядващи католицизъм и протестантизъм.

Съборността на православната църква се олицетворява от Енорията, Обоженния народ. Ключова фигура, която стои в центъра на Енорията е личността на Епископа, който въплъщава Апостолическата мисия на християнството, подета от Апостолите на Христос.

В една епоха, когато наблюдаваме особено в християнския свят разпадане на институциите на държавата и фундаменталните принципи и ценности на морала не можем да не приветстваме позицията на дисертанта, следваща тази на митрополита за вопиющата необходимост от укрепване на институтите на християнската църква като главен фактор за пълноценната реализация на апостолическата мисия на християнството.

Изходна точка опора за пълноценния анализ на философските възгледи на митролит Йоан Зизиулас, приета резонно от дисертанта е Еклесията – тялото. Без отчитане на тази реалност не може да бъде разбрана същността на Троиствения БОГ като ОТЕЦ, СИН и ДУХ, нито пък същността на сътворения от него Човек като тяло, душа и дух. При това Сътворяването на Човека, както и целия материален Универсум от БОГА става според митрополит Зизиулас и в съгласие с фундаменталните догми на християнството *ex nihilo*. От тази теза е изведен изводът, че Светът и Човека е могъл да бъде създаден и е създаден, но е могло и да не бъде създаден. Това формално логическо следствие е прието и от дисертанта Игор Коцич.

Тук обаче аз не мога да подкрепя дисертанта, както и митрополита. Защото съществуването на Бога като Вечност без относително на каквото и да е и на когото и да е Сам по себе си е пълна безсмислица. Само в сътворяването на Човека като негов образ и подобие Бог постига смисъла на своето съществуване, както логически и сам човек именно в Бога във връзката с вечността и сътворяването като особен акт на поява на ДРУГОСТ постига смисъла на своето съществуване. Затова съвсем логично митрополит Зизиулас пише, че ЕКЛЕСИЯТА намира своя смисъл

в ЕВХАРИСТИЯТА, в появата на ХРИСТОС КАТО СИН БОЖИ И човешки син, като реалния ЧОВЕШКИ БОГ.

Но всичко това е много съзвучно с тезите на Универсалната Еволюция за възникването на Вселената, в която живеем и която като висш продукт на Еволюцията можем и познаваме.

Но именно от тези съвсем накратко очертани изходни моменти може и следва да бъдат анализирани от Философията на християнската религия и от Фундаменталната философия антропологичните и космологични проблеми.

Иначе, съвършено правилно и точно дисертантът следва тезата на митр. Зизиулас , че триадалността на човека произтича от Еклисията на Христос, от неговата същност не само да бъде, но и да бъде друг. Именно в това съотнасяне на една човешка същност към другостта ние виждаме и превъзходството на православието над римо-католицизма. Но постигането на идеала за световна заедност при толкова много другост митрополитът вижда като есхатологичен идеал, признавайки трудните времена за Православието в последните десетилетия, характеризиращи се с непозната експанзия на различни неолиберални проекти срещу фундаменталните ценности на християнството..

Не може да не бъде високо оценен възгледът на митр. Зизиулас развит и обоснован от дисертанта, че изходен фундаментален принцип за обяснение на мястото на Антропологията в системата на философията на православно християнство е Свободата. И този принцип въплътен в светския граждански живот на човечеството ще бъде в продължение на цялата известна история водещ. Но когато високо оценяваме възгледите на митр. Зизиулас развити и актуално обосновани от Игор Ст. Коцич за ролята на свободата в живота на човека като венец на творението ние не можем да не отбележим, че принципът на свободата като въплъщение на Антропния принцип, водещ в процесите на универсалната еволюция е

свързан диалектически в една цялостна система с космологичния принцип, с принципа на дълга. ЗАЩОТО КОГАТО БОГ представя пред Адам целия жив свят той му говори не само да го управлява, но и да се грижи за него. В този смисъл философските проблеми на антропологията на православието са неотделими от философските проблеми на космологията и в това се състои също една от фундаменталните разлики на принципите и ценностите за човека и космоса, които изповядват православните християни и изповядващите католицизми и други деноминации човечи днес.

Разбира се, за да изпълни своята апостолическа роля днес при решаването на антропологичните проблеми на човека и екологичната криза се иска съвременната православна църква да бъде по-активна и аргументирано да отстоява своите дълбоко верни принципи и ценности.

В Заключение потвърждавам високата си оценка на дисертационния труд на Игор Стоян Коцич “Философски анализ на антропологичните и космологични идеи на митрополт Йоан Зизиулас” и призовавам колегите от Научното жури да му присъдим единодушно образователната и научна степен “доктор по философия” !

Рецензент:

Проф. Петко Ганчев – д.ф.н., д.п.н.

2.04. 2019 г. г. София